

алюзії, вести у підтекст, впливати на творення ліричного сюжету, конкретизувати його, сприяти завершеності. Таким чином, образи-домінанти виконують ритмічну, естетичну, мнемотехнічну (допомагає запам'ятати вірш) та змістову функції, а також є складовою загального ритму творчості автора.

Список використаних джерел:

1. Бандура О. Теорія літератури в тезах, дефініціях, таблицях : навчальний довідник / О. Бандура, Г. Бандура. – К. : Шкільний світ, 2008. – 128 с.
2. Боднар М. Тематичні обрії Шевченкової поезії / М. Боднар. – К. : Дивослово. – 2010. – № 3. – С. 15–19.
3. Краснова Л. М. Характер і функції образів-домінант у Т. Шевченка / Л. М. Краснова. – К. : Дивослово. – 1999. – № 3. – С. 2–3.
4. Руденко О. І. Вічний як народ / О. І. Руденко, Н. Б. Петренко. – К. : Либідь, 1998. – 272 с.
5. Шудря М. Нам треба голосу Тараса / М. Шудря. – К. : Дивослово. – 2002. – № 12. – С. 65.
6. Шевченко Т. Малий Кобзар : вибрані поезії для дітей / Т. Шевченко. – К. : Веселка, 1981. – 384 с.

Панасюк М.С.

студент;

Долінговська С.М.

старший викладач,

ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка»

ДОТОРКАННЯ ДО КРАСИ ТРИВОЖНО-РАДІСНИМ СЛОВОМ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

У статті розкрито значення поезій Василя Симоненка, що увійшли в коло дитячого читання.

Сонячне, незабутнє ім'я Василя Симоненка сіятиме, привертатиме інтерес, увагу нових поколінь тривожно-радісним, чуйним, інколи бунтівливим сяйвом непотьмареної правди, непоганьбленої духовності.

Він найталановитіший виразник дум, сподівань, прагнень кожного; близький і зрозумілий минулому, сучасному і прийдешньому поколінням. Лірик і публіцист, сатирик і гуморист, прозаїк і критик. Його твори неможливо читати без глибокої поваги, хвилювання, здивування, захоплення. На мою думку, у педагогічних навчальних закладах вивчати творчість Василя Симоненка необхідно у тісній єдності розповіді про поета з аналізом художньої спадщини.

Василь Андрійович Симоненко народився у селі Біївці. Це невелике полтавське село, що єдиною зеленою вулицею біжить до Лубен, Полтави і Києва. На тій вулиці над Удаєм-рікою стоїть старенька селянська хата. З її вікон дивився у світ допитливими очима юний Василько.

«Свої Біівці я не проміняю і на швейцарські Альпи», – щиро зізнавався своїм друзям.

Усе своє життя Симоненко носив у душі образ рідного краю, ту грудочку землі, яка постійно стукотіла в грудях.

Темі любові до рідної землі присвячено багато поезій В. Симоненка. Серед них – вірш «Грудочка землі».

Щоб описати красу рідного краю, автор використав епітети «гомінливі трепетні ліси», метафору «дуби мовчали величаво».

Основою у формуванні почуття патріотизму ліричного героя була народна творчість. Автор використав градацію – «Назавжди, навіки», що посилює думку про те, що пісня має велику силу, здатну хвилювати серця. Рядки «З нею я ділити завжди буду радощі, турботи і жалі» говорять про те, що рідна земля для ліричного героя є такою ж близькою, як мама, батько, друзі, з якими можна поділитися найсокровеннішим.

В останній строфі висловлено головну думку поезії: «Бо у мене стукотить у грудях грудочка любимої землі». «Грудочка любимої землі» стала символом серця, наповненого любов'ю до Батьківщини.

У поезії «Я не бував» теж розкрито тему любові до Батьківщини. Ліричний герой ніколи не бував за кордоном. Про це автор говорить за допомогою епітетів «дальніми морями», «чужих доріг». Щасливим і вільним у ріднім краю йому допомагали зростати поля, які задумливо шептали свої пісні; ліси, які напували його здоров'ям. Це метафори. Любов до рідної землі ліричному героєві прищепила мати з раннього дитинства. Про це він говорить за допомогою фразеологічного звороту «Ходив, як кажуть, пішки під столом». В останній строфі – головна думка вірша: «Та вірю серцем щирим і гарячим: нема землі такої, як у нас».

Вірш написано п'ятистопним ямбом, використано перехресне римування, чергування жіночої та чоловічої рим.

Тема любові до рідної землі відображена і у вірші «Лебеді материнства». Ця поезія була написана у 1962 році, коли Василь Симоненко працював у газеті «Молодь Черкащини». Зазвичай автор не був задоволений власними творами, але не в цьому випадку. Згадує Микола Дашківський: «Прийшов я у редакцію раніше. Заглянув у відділ пропаганди: Вася сидів за своїм столом і щось писав. Обличчя його було чисте і схвильоване. Він підвів голову, привітався:

- Оце тільки-но закінчив вірша. Здається, вдався. Хочеш, прочитаю? Тоді слухай.

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,

Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві...

Початок поезії нагадує колискову. Автор використовує постійні епітети «зорі сургучеві», «сивими очима», «материнська добра ласка», «тихі зорі». Наявні образи матері, дитини, казки, птахів. Позитивні образи (лебеді, зорі) прикликаються до колиски, а негативні (досада) відганяються. Риторичні

звертання «Припливайте до колиски, лебеді, як мрії», «Опустіться, тихі зорі», «біжи, досадо, не вертай до хати».

У сьомій, восьмій і дев'ятій строфах мати виступає як пророк, який розкажує, що чекає сина в майбутньому. Проте мама застерігає: можна в житті вибирати все, але «вибрати не можна тільки Батьківщину», «можна вибрати друга і по духу брата, та не можна матір рідну вибирати».

У важкі хвилини ліричного героя підтримають «Очі материнські і білява хата», «верби і тополі». «Очі материнські» – це синекдоха, «верби і тополі» – символи України. Отож, образ матері поступово переростає в образ України.

Як неспростовна істина звучать рядки «Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину». Ці рядки і є ідеєю поезії.

У цій поезії поєднано ніжність колискової з мудрістю і духовною висотою народної філософії. Це гімн незрадливій материнській любові і синівській вірності Вітчизні.

У кожному слові – любов. У ній немає ні пропагандистського нальоту, ні сухого патріотизму. Усе від серця. Мабуть, саме тому композитор Анатолій Пашкевич написав музику на слова вірша «Лебеді материнства».

Зростав Василь Андрійович Симоненко без батька, який залишив сім'ю. «В мене була лиш мати. Та був іще сивий дід. – Нікому не мовив «тату». І вірив, що так і слід.» А так хотілося, щоб був тато... Саме про це і розповідає автобіографічна поезія «Кривда».

Автор відніс цей вірш до жанру новели, тому що тут розповідається про один випадок з життя головного героя і розповідь має несподіваний фінал.

Івась росте, як і інші діти, має такі ж захоплення: «Любить босим прогоготіти по ранковій, колючій росі. Любить квіти на луках рвати, майструвати лука в лозі, По городу галопом промчати На обуреній, гнівній козі».

Та хлопчик має мрію. Про це говориться за допомогою метафори «Але в грудях жаринка стука». Ці слова говорять, що мрія хлопчика в серці і вона дуже пекуча. Автор не вживає слова «мрія» чи «бажання», а говорить про них за допомогою епітета: «Є в Івася завітне одно – хоче він, щоб узяв за руку і повів його тато в кіно».

Тому зрозуміло, чому Івась так зрадив новині сусіда про батька.

Нетерпіння зустрічі з татом автор передає за допомогою порівнянь: «Біг Івасик, немов на свято І вибрикував, як лоша»; метафори «І, напевне, була у п'ятах пелюсткова його душа». Епітет «пелюсткова» досить точно показує ніжність, трепетність, легкоранимість дитячої душі.

Психологічний портрет ображеного хлопчика автор передає за допомогою порівняння «мов уперше вступив у гидь», метафори «з оченят витирав блакить». А вночі Івась, тихий і спокійний хлопчик, побив сусідові шибку. Симоненко впевнений, що це єдина кара тим, хто так жартує, бо такі люди не здатні розуміти чужі болі і співчувати. Дотепи сусіда називає «дотепи в іржі», бо так як іржа руйнує метал, так і злі жарти руйнують душу дитини.

Першим другом і наставником Василя став його дід – Федір Трохимович. Він був дуже розумною людиною: самотужки вивчив грамоту, багато читав, а маленькому Васі дід розповідав давню-прадавню історію.

У новелі Симоненка «Дума про діда» є такі слова: «Безсмертячко ти моє кирпате», – шепотів дід, коли я засинав під музику його слів. То були дуже гарні слова, бо поганих дід не говорив мені».

Дід Федір дуже любив свого онука і намагався замінити йому батька, тому смерть діда глибоко вразила хлопчика.

У вірші «Дід умер» автор говорить «От і все. Поховали старезного діда...», «От і все. Поховали хорошу людину».

Не відчувається ніякого надриву, це слова людини, яка глибоко переживає і якій важко усвідомити, що поряд більше не буде найдорожчого і найближчого. Про душевний біль ліричного героя говорять рядки «Біль у душу мою закрадається вужем, відчай груди мені розпанахує, рве».

Щоб полегшити страждання від втрати, люди втішають себе, що не можна ось так просто піти з життя. Ліричний герой готовий «повірити в царство небесне». Розповідаючи про діда, автор використовує епітети «безіменні, святі, незрівнянно чудесні, горді діти землі, вірні діти труда».

Автор упевнений, що дід «увесь не умре», бо «Його думи нехитрі додумають внуки, і з очей ще віки пломенітимуть в них його пристрасть і гнів, його радощі й муки, що, вмираючи, він передав для живих».

Василь Симоненко належав до когорти «шістдесятників» – митців, які не боялися говорити правду, не хилили голови, не корилися владі. Їх називали відступниками і запродавцями, їх твори не друкували, забороняли, а самих поетів відправляли до психушок і концтаборів.

Чесний і чистий, він нагадує велику рибу, яка радісно вискочила з води, вхопила ковток свіжого повітря, сп'яніла від кисню свободи, затріпотіла на березі довіри і затихла.

Вітер часу не остудив Симоненкових поезій, вогнем душі жевріють вони й сьогодні, як і тоді, коли вперше так жагуче й неповторно вибухнули у світ.

Список використаних джерел:

1. Симоненко В. У твоєму імені живу. – К.: Веселка, 1994.
2. Соя Б. Вивчення творчості Василя Симоненка в школі. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.